

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

EVROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

TREĆE ODELJENJE

**ODLUKA O PRIHVATLJIVOSTI U PREDMETU
BATLER protiv UJEDINJENOG KRALJEVSTVA**

(Predstavke br. 41661/98)

ODLUKA

STRAZBUR

27. jun 2002. godine

Odluka prevedena na srpski jezik u okviru zajedničkog projekta Evropske unije i Saveta Evrope „Oduzimanje imovinske koristi stečene krivičnim delom u Srbiji”.

Evropski sud za ljudska prava (Treće Odeljenje), zasedajući 27. juna 2002. godine u Veću u čijem sastavu su bili:

g. G. RES (*RESS*), *Predsednik*,
g. I. KABRAL BARETO (*CABRAL BARRETO*),
Ser Nikolas BRACA (*BRATZA*),
g. P. Kuris (*KÜRIS*),
g. B. ZUPANČIĆ,
g. J. HEDIGAN,
gđa. M. CACA-NIKOLOVSKA (*TSATSA-NIKOLOVSKA*), *sudije*,
i g. V. BERGER, *Sekretar Odeljenja*,

Pošto je razmotrio gore navedenu predstavku podnetu Evropskoj komisiji za ljudska prava 2. aprila 1998. godine i zavedenu 11. juna 1998. godine,

Pošto je razmotrio stav 2 člana 5 Protokola br. 11 Konvencije, kojom je nadležnost za razmatranje predmeta prenet na Sud,

Pošto je razmotrio primedbe podnete od strane tužene Države i primedbe kao odgovor na njih koje je podneo podnosilac predstavke,

Posle većanja doneo je sledeću odluku:

ČINJENICE

Podnosilac predstavke je državljanin Velike Britanije, rođen je 1956. godine i živi u Londonu, u Engleskoj. Njega pred Sudom predstavlja g. Keir Starmer (*Keir Starmer*), advokat, prema uputstvima gospode Hjumans (*Messrs Hughmans*), advokata iz Londona. Tuženu Državu predstavlja njen zastupnik, g. C. Vomersli (*C. Whomersley*) iz Ministarstva inostranih poslova i Komonvelta iz Londona.

A. Okolnosti predmeta

Činjenice predmeta, koje su stranke podnele, mogu se sažeti na sledeći način.

Podnosilac predstavke je okoreli kockar koji se kladi na konjske trke pa je u tu svrhu često pri sebi imao pozamašne količine gotovog novca. Osim dobitaka od klađenja, podnosilac predstavke je 1990. godine takođe nasledio od svog oca veliku sumu novca a 1992. godine imao je popriličnu zaradu od prodaje kuće koju je kupio i adaptirao.

Podnosilac predstavke navodi da nikada nije bio osuđivan za bilo kakva krivična dela u vezi s opojnim drogama i tvrdi da je nepravedno krivično gonjen i osuđen u vezi sa posedovanjem novca koji je ukraden iz jedne pošte 1985. godine. Osuđen je na pet godina zatvora, a na slobodu je pušten 1988. godine.

Kako bi izbegao plaćanje poreza na dobitak od klađenja koje se odvija van hipodroma, podnosilac predstavke je u julu 1994. godine odlučio da otvori račun pod lažnim imenom kod kladioničara koji je specijalizovan za vođenje

kladioničarskog posla u okviru trkališta. Podnosilac predstavke je povremeno prisustvovao trkama i pri tom sa sobom nosio velike svote novca. Podnosilac predstavke tvrdi da mu je u julu 1994. godine za kladenje na raspolaganju bio iznos od preko 600.000 funti sterlinga, koji je uglavnom stečen dobitima od kladenja.

Podnosilac predstavke je takođe koristio i račun svog kladioničara da bi uplaćivao opklade preko telefona. Takvo učestvovanje se smatra kladenjem koje se odvija van hipodroma, pa je stoga podlegalo oporezivanju. Pošto je ustanovio da bi mogao da izbegne plaćanje poreza na opklade van hipodroma tako što će se kladiti van zemlje kao nerezident, podnosilac predstavke je odlučio da kupi nekretninu u Španiji i u tu svrhu je stupio u kontakt s jednim advokatom iz Španije.

Podnosilac predstavke je u tu svrhu za 23. septembar 1996. godine ugovorio u Španiji sastanak s advokatom. Posle sastanka, podnosilac predstavke je imao nameru da ode u Pariz, na trke.

Saznavši da je brat njegovog partnera, H., nameravao da ide na odmor u Španiju i pošto se bojao da sam nosi toliki novac, podnosilac predstavke je zamolio H. da mu učini uslugu i prenese 240.000 funti sterlinga u Španiju, na šta je ovaj pristao. Kako tvrdi podnosilac predstavke, želeo je da pogleda nekretnine na jugu Španije u rasponu cena od 40.000 do 150.000 funti sterlinga, a ostatak novca mu je bio potreban za trke u Parizu. Podnosilac predstavke se dogovorio da se sastane s H. u Španiji.

Carinski službenik je 17. juna 1996. godine u Portsmutu zaustavio H. koji je vozio iznajmljeni automobil. Upitan koliko gotovog novca nosi sa sobom, odgovorio je da nosi 500 funti sterlinga. U pretresu prtljažnika vozila koji je usledio pronađeno je 240.000 funti sterlinga u jednoj zelenoj torbi. H. je izjavio da taj novac pripada jednom njegovom prijatelju s kojim bi trebalo da se susretne u Španiji.

Predstavnici carinske službe su kasnije ispitivali H. u vezi s novcem. H. je izjavio da novac pripada podnosiocu predstavke, da ga je iznosio iz zemlje za račun podnosioca predstavke, da je dotični želeo da taj novac upotrebi kako bi kupio stan u Španiji, a da on putuje u Madrid i Barselonu.

Zaplenjeni novac je poslat na sudsko veštačenje a iznos od 239.010 funti sterlinga je deponovan u Midlend banci (*Midland Bank*), 20. septembra 1996. godine.

Podnosilac predstavke je stupio u kontakt sa carinskim organima kako bi povratio novac i 4. oktobra 1996. godine je dobrovoljno došao na razgovor u pratnji svog pravnog savetnika. Tom prilikom podnosiocu predstavke je rečeno da nije uhapšen. On je na postavljena pitanja odgovorio i dao dozvolu da se ispituju njegovi bankovni računi kao i račun koji je otvorio kod svog kladioničara.

Na zahtev Uprave carina, Osnovni sud (eng. *magistrates court* – sud prve instance koji postupa u predmetima za krivična dela manje težine; to nije porotni

sud, odluke donosi sudija pojedinac, *magistrate judge*, prim. prev.) u Portsmutu je 19. septembra 1996. godine izdao nalog za zaplenu novca podnosioca predstavke, na osnovu člana 42(2) Zakona o nezakonitoj trgovini opojnim drogama iz 1994. godine. Još jedan nalog izdat je 17. oktobra 1996. godine.

Uprava carina je u februaru 1997. godine podnela zahtev, u skladu sa članom 43(1) Zakona iz 1994. godine, za oduzimanje 239.010 funti sterlinga koje su zaplenjene od podnosioca predstavke na osnovu činjenice da su carinski službenici smatrali da novac predstavlja, bilo posredno ili neposredno, imovinsku korist od nezakonitog prometa opojnim drogama i/ili da je bio namenjen u te svrhe. Osnovni sud u Portsmutu je 25. i 26. juna 1997. godine doneo rešenje o oduzimanju pomenutog iznosa i naložio podnosiocu predstavke da plati troškove sudskog postupka.

Porotni krivični sud Krune (*Crown court*, porotni krivični sud koji postupa u predmetima veće težine kao prvostepeni, predstavljajući i apelacionu instancu prema odlukama nižih sudova, prim. prev.) u Portsmutu je 2. i 3. oktobra 1997. godine razmatrao žalbu koju je podneo podnosilac predstavke. Sud je potvrdio rešenje o trajnom oduzimanju i izdao nalog za dodatni iznos koji podnosilac predstavke treba da plati na ime troškova.

Prema mišljenju podnosioca predstavke, Porotni sud nije zaključio da bi bilo on ili H. koristili taj novac za kupovinu opojnih droga već je, na osnovu standarda dokazivanja u građanskom pravu, zaključio da bi neka nepoznata treća strana koristila taj novac u tu svrhu. Država ukazuje na svoje stanovište da je Porotni sud zaključio da je taj novac bio namenjen za nedozvoljenu trgovinu opojnim drogama. Prema mišljenju Države, Porotni sud je zapazio da je novac bio donekle kontaminiran kanabisom i da je H. sa sobom u iznajmljenom automobilu imao raspored planiranog putovanja kroz Španiju do Malage. Država dalje primećuje da se veliki deo zaplenjenog novca sastojao od škotskih novčanica funti sterlinga, koje obično koriste trgovci drogom za finansiranje poslova u vezi s drogom koji se odvijaju u inostranstvu, kao i da je južna obala Španije poznata carinskim službenicima kao izvor velikog broja pošiljki droge koja je namenjena tržištu Ujedinjenog Kraljevstva. Država smatra, uzimajući u obzir jake posredne dokaze, da je Porotni sud zaključio da je objašnjenje podnosioca predstavke i H. o tome zašto je vršio prenos gotovog novca u Španiju, potpuno neosnovano. Stoga je Porotni sud izveo sledeći zaključak:

„Smatramo da je verovatnije da bi novac bio korišćen za trgovinu drogom nego da ne bi bio korišćen u tu svrhu.”

Podnosilac predstavke primećuje da Porotni sud nije dao svoj komentar kojim bi ukazao na to ko bi tačno koristio novac za kupovinu droge.

Država takođe, u vezi s tvrdnjom podnosioca predstavke, ističe da je on 1994. godine na raspolaganju imao preko 600.000 funti sterlinga za potrebe kockanja (vidi gore u tekstu). Jedini dokaz u vidu dokumenata koji je podnosilac pružio u vezi sa svojim finansijama pokazuje da je on u periodu između 1991. i 1993. godine izgubio oko 160.000 funti sterlinga, zatim da je 1994. godine izgubio još 500.000 funti sterlinga, da bi 1995. godine izgubio još 11.000 funti sterlinga. Država navodi da podnosilac predstavke nije pružio bilo kakve dokaze

kojima bi potkrepio svoje tvrdnje da je od 1994. godine ostvario značajne dobitke od klađenja u gotovom novcu. Prema tvrdnji Države, u vreme trajnog oduzimanja ovog novca podnosilac predstavke je primao socijalnu pomoć u iznosu od oko 47 funti sterlinga nedeljno.

B. Relevantno domaće pravo

Član 42(1) Zakona o nezakonitoj trgovini opojnim drogama iz 1994. godine predviđa sledeće:

„Carinik ili policajac mogu zapleniti, i u skladu s ovim članom, zadržati novac koji se unosi ili iznosi iz Ujedinjenog Kraljevstva ako –

(a) ta svota nije manja od propisanog iznosa – i

(b) osnovano sumnja da taj novac predstavlja bilo neposrednu ili posrednu imovinsku korist nekog lica koja je stečena nezakonitom trgovinom drogom ili je namenjena od strane nekog lica za nezakonitu trgovinu opojnom drogom.”

Izraz „iznosi” ima prošireno značenje i obuhvata gotov novac „koji se donosi u bilo koje mesto u Ujedinjenom Kraljevstvu u cilju njegovog iznošenja” (član 48(1)). Propisani iznos iz člana 42(1)(a) iznosi 10.000 funti sterlinga.

Član 42(2) tog Zakona predviđa:

„Novac koji je zaplenjen, u skladu s ovim članom, ne može se zadržavati duže od 48 sati, osim ako dalje zadržavanje tog novca nije odobreno rešenjem koje donosi sudija za prekršaje...; i takvo se rešenje ne može doneti ako se sudija ... ne uveri da

(a) postoji opravdana sumnja pomenuta u gore navedenom stavu (1); i

(b) je dalje zadržavanje oduzetog gotovog novca opravdano dok se dalje ne ispita njegovo poreklo ili nastanak, ili se nekoj instituciji (bilo u Ujedinjenom Kraljevstvu ili negde drugde) pruži razlog za pokretanje krivičnog postupka protiv bilo kog lica za krivično delo s kojim je dati novac povezan.”

Rešenje ne može biti doneto za period duži od tri meseca (član 42(3)), ali sud može doneti novo rešenje pod uslovom da ukupno vreme zadržavanja ne prelazi dve godine od dana donošenja prvog naloga (član 42(3)). Ovo ovlašćenje se može upotrebiti čak i onda kada krivični postupak nije pokrenut (niti se isti razmatra) protiv nekog lica za krivično delo u vezi s nezakonitim prometom drogama u pogledu zaplenjenog novca.

Lice kome je novac zaplenjen, ili lice u čije se ime novac iznosi ili unosi, može se obratiti Osnovnom sudu sa zahtevom za vraćanje novca zbog nepostojanja razloga za sumnju da novac u pitanju predstavlja bilo posrednu ili neposrednu imovinsku korist nekog lica stečenu nezakonitom trgovinom opojnom drogom (članovi 42(6)(2) i (1)). U slučajevima kada se podnese zahtev za oduzimanje novca, suma koja je zaplenjena i zadržana ne sme se vratiti sve do okončanja relevantnih postupaka (i na ovaj način se poništava ograničenje od dve godine, koje je predviđeno članom 42(3)).

Član 43 Zakona predviđa:

„(1) Osnovni sud ... može naložiti trajno oduzimanje gotovog novca koji je zaplenjen u skladu sa članom 42 ovog Zakona ako se, po zahtevu koji je podnet za vreme dok je novac zaplenjen po nalogu u skladu s tim članom, uveri da taj novac posredno ili neposredno predstavlja imovinsku korist nekog lica, koja je proistekla iz nezakonite trgovine opojnom drogom, ili je namenjena od strane nekog lica za korišćenje u trgovini opojnom drogom.

...

(3) Neophodni nivo dokaza u postupku na osnovu podnetog zahteva, u skladu s ovim članom, je onaj koji se primenjuje na građanski postupak; može se doneti rešenje u skladu s ovim članom, bez obzira da li je postupak pokrenut protiv nekog lica za krivično delo koje je povezano s tim novcem.”

Direktni dokazi nisu potrebni da bi se ustanovilo da je novac zaplenjen, u skladu sa članom 42 Zakona iz 1994. godine, i da predstavlja materijalnu dobit od nezakonite trgovine opojnom drogom ili da je namenjen za korišćenje prilikom nezakonite trgovine opojnom drogom. Sud može da izvuče zaključke iz posrednih dokaza, sve dok su ti dokazi dovoljni za iznošenje predmeta na osnovu nužnog nivoa dokaza koji je potreban u građanskom pravu, odnosno na osnovu ravnoteže između različitih verovatnoća. Prema domaćoj sudskoj praksi, ovo je jedan fleksibilan test koji bi trebalo prilagoditi kako bi zadovoljio prirodu i ozbiljnost iznetih tvrdnji (vidi *Re H* [1996] AC 563, *per* Lord Nikols (*Nicholls*)).

Pravni teret dokazivanja je na nadležnim organima vlasti koji zahtevaju zaplenu ili donošenje rešenja o trajnom oduzimanju.

Žalba protiv naloga za oduzimanje koju je izdao Osnovni sud podnosi se Porotnom sudu. Žalbe Porotnom sudu razmatraju se na ročištu pred tim sudom. Strana u postupku može da podnese Osnovnom sudu zahtev za izdavanje naloga za korišćenje zaplenjenog i zadržanog novca, kako bi platila pravno zastupanje u žalbenom postupku pred Porotnim sudom (član 44(4)).

Strana u postupku koja želi da uloži žalbu protiv odluke Porotnog suda o trajnom oduzimanju, može da uloži žalbu Višem sudu (*High court* – uz *Crown court* i *Court of Appeal* predstavlja sudsku instancu koja postupa u krivičnim predmetima najvećeg značaja i težine. U njemu postoje tri sudska odeljenja i najčešće postupa sudija pojedinac, osim u odeljenju „Kraljičinog veća”, gde predmete razmatra veće sastavljeno od dvojice ili više sudija, prim. prev.), radi odlučivanja o primeni prava na date činjenice. Viši sud može preinačiti odluku Porotnog suda, na osnovu žalbe koja mu je upućena radi odlučivanja o primeni prava na date činjenice, ako je ta odluka zasnovana na pogrešnoj primeni prava ili predstavlja prekoračenje nadležnosti (član 28(1) Zakona o Vrhovnom sudu iz 1981. godine). Strana u postupku se takođe može obratiti Višem sudu, putem zahteva za sudsko preispitivanje, u cilju poništavanja odluke Porotnog suda na osnovu utvrđenih razloga javnog prava, uključujući i pogrešnu primenu materijalnog prava, procesnu nepravilnost ili nelogičnost (član 29 Zakona o Vrhovnom sudu iz 1981. godine). Žalba protiv odluke Višeg suda može se potom podneti (uz dozvolu suda) Apelacionom sudu, a zatim Domu lordova.

PRITUŽBE

1. Podnosilac predstavke se u skladu sa stavom 2 člana 6 Konvencije žalio da je postupak zaplene, zadržavanja i trajnog oduzimanja imovine, u skladu sa članovima 42 i 43 Zakona o nezakonitoj trgovini opojnom drogom iz 1994. godine, povredio njegovo pravo da bude smatran nevinim dok se ne dokaže suprotno, budući da je na njemu bio teret da dokaže, van svake osnovane sumnje (što predstavlja standard dokazivanja u krivičnom postupku), da dati novac nije bio povezan s nelegalnim prometom opojnih droga, dok su organi vlasti morali samo da pruže dokaz na osnovu veće verovatnoće (što predstavlja standard dokazivanja u građanskom postupku) da je novac koji mu je oduzet predstavljao imovinsku korist nekog lica, koja je proistekla iz nezakonitog prometa opojnom drogom, ili da je taj novac bio namenjen od strane nekih lica za korišćenje u trgovini opojnom drogom.

U vezi s gore navedenim tvrdnjama, podnosilac predstavke naglašava da su predmetni postupci krivične prirode i kao takvi trebalo bi da podrazumevaju zaštitne mere koje pruža krivični postupak.

2. Podnosilac predstavke dalje tvrdi da činjenice predmeta takođe otkrivaju kršenje člana 1 Protokola br 1 Konvencije, budući da je on, kao nedužna strana, lišen uživanja svog novca koji je bio oduzet primenom spornih odredbi, a da pri tom nije imao pravo na garancije koje su sadržane u krivičnom pravu u pogledu tereta i standarda dokazivanja, u odsustvu bilo kakvog opravdanja zasnovanog na javnom interesu.

3. Podnosilac predstavke konačno navodi da on ne raspolaže bilo kakvim delotvornim pravnim sredstvom kojim bi osporio trajno oduzimanje novca, što predstavlja kršenje člana 13 Konvencije.

PRAVO

Podnosilac predstavke smatra da su zaplena, zadržavanje i trajno oduzimanje imovinske koristi u skladu sa članovima 42 i 43 Zakona o nezakonitoj trgovini opojnom drogom iz 1994. godine (u daljem tekstu Zakon iz 1994. godine) povredili njegovo pravo da bude smatran nevinim, što predstavlja kršenje stava 2 člana 6 Konvencije koji glasi:

„Svako ko je optužen za krivično delo smatraće se nevinim sve dok se ne dokaže njegova krivica na osnovu zakona.”

A. Prethodni prigovor Države: sva pravna sredstva nisu bila iscrpljena

Država traži od Suda da predstavku proglasi neprihvatljivom usled toga što podnosilac predstavke nije iscrpeo sva domaća pravna sredstva. Prema tvrdnjama Države, ako je argument podnosioca predstavke da je teret dokazivanja

bio obrnut tokom postupka pred Porotnim sudom, podnosilac predstavke je mogao da se žali Višem sudu radi odlučivanja o primeni prava na utvrđene činjenice. Takođe je mogao i da zatraži sudsko preispitivanje. Isto tako, podnosilac predstavke je mogao da se žali na to da nije postojalo dovoljno dokaza koji bi sudu omogućili da zaključi da su carinski službenici oformili svoj slučaj prema neophodnom standardu dokazivanja.

Podnosilac predstavke navodi kao odgovor da tokom rasprave pred Porotnim sudom nije otkrivena bilo kakva pogrešna primena zakona, koja bi se mogla osporiti putem podnošenja zahteva za preispitivanje primene prava na utvrđene činjenice ili putem sudskog preispitivanja. On nije naglasio da se njegova pritužba odnosi na primarno zakonodavstvo i način na koji su odredbe prava bile primenjivane na njegovu štetu.

Sud podseća da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, jedina pravna sredstva koja prema članu 35 Konvencije moraju biti iscrpljena jesu ona koja se odnose na navodna kršenja a koja su istovremeno dostupna i dovoljna. Postojanje takvih sredstava mora biti dovoljno izvesno, ne samo u teoriji već i u praksi, i u suprotnom neće imati potrebnu dostupnost i delotvornost. Na tuženoj Državi je da ustanovi da li su različiti uslovi zadovoljeni (vidi, između ostalih izvora, presudu u predmetu *Vernillo v. France* od 20. februara 1991. godine, Series A br. 198, strane 11-12, stav 27).

Sud primećuje da suština pritužbe podnosioca predstavke leži u tome da se relevantno domaće zakonodavstvo ne odnosi prema postupcima trajnog oduzimanja kao postupcima u kojima treba utvrditi krivičnu optužbu, s posledicama koje to povlači po primenu procesnih garancija sadržanih u članu 6 Konvencije, naročito u pogledu prava da bude smatran nevinim dok se ne dokaže suprotno. Iako su pravna sredstva koja pominje Država mogla pružiti podnosiocu predstavke mogućnost da ospori odluku o trajnom oduzimanju novca, zato što je to bilo protivno dokazima ili delimično nezakonito, Sud nije ubeđen da bi mu ova pravna sredstva pružala bilo kakvu šansu za uspeh. Pre svega, malo je verovatno da bi Viši sud po zahtevu za sudsko preispitivanje ili po žalbi uloženoj radi ispitivanja primene prava na date činjenice, izmenio činjenice koje je ustanovio Porotni sud ili izmenio procenu dokaza koju je dao taj sud. Drugo, podnosilac predstavke je naveo da u postupku pred Porotnim sudom nije utvrđena greška u primeni prava niti su donete odluke na bilo koji način bile *ultra vires* da podrazumevaju podnošenje zahteva Višem sudu putem postupka sudskog preispitivanja. Treće i još značajnije jeste da Viši sud, bilo u datom predmetu ili u postupku sudskog preispitivanja, ne bi razmatrao osporavanje postupka dokazivanja koje predviđa Zakon iz 1994. godine.

Iz tog razloga, Sud odbacuje prethodni prigovor Države.

B. Primenjivost člana 6 Konvencije u krivičnompravnom smislu

Država navodi da se postupak, u skladu sa članovima 42 i 43 Zakona iz 1994. godine, klasifikuje kao „građanski” u domaćem pravu. Ovu klasifikaciju potvrđuje sudska praksa domaćih sudova. Oni tvrde da se u vezi s tim sledeći

razlozi moraju imati na umu: odredbe ne daju carinskim službenicima ili bilo kojim drugim organima vlasti nadležnost da lišavaju slobode neko lice; njihova primena ne mora da uključuje bilo kakve navode o krivičnom postupanju i one nisu sporedna sredstva ili sredstva koja zavise od krivičnog gonjenja ili od osuđujuće presude; sudovi nemaju ovlašćenje da izreknu bilo kakvu novčanu ili zatvorsku kaznu; nalog za zadržavanje ili oduzimanje ne može da rezultira time da bilo kojoj stranci u postupku zatvorska osuda bude upisana u kaznenu evidenciju. Država nalazi uporište za svoje stanovište u presudi Suda u predmetima *AGOSI v. the United Kingdom* (presuda od 24. oktobra 1986. godine, Series A br. 108) i *Air Canada v. the United Kingdom* (presuda od 13. jula 1995. godine, Series A br. 316).

Država naglašava da se ni jedno lice kome je novac zaplenjen i trajno oduzet ne optužuje za „krivično delo”, i da domaće pravo ne smatra krivičnim delom nameru da se novac koristi za nezakonit promet opojnih droga ili nameru da ga treće lice koristi u te svrhe u njegovo ime. Rešenje o trajnom oduzimanju koje je doneto protiv podnosioca predstavke predstavljalo je preventivnu meru. Domaći sudovi nisu zaključili da je podnosilac predstavke počinio krivično delo a pretpostavljena veza između oduzetog novca i kriminalnih aktivnosti nije dovoljna da bi postupak oduzimanja imao presudan značaj u utvrđivanju da li se radi o krivičnoj optužbi. Rešenje o trajnom oduzimanju se stoga ne može smatrati krivičnom sankcijom ili kaznom. Štaviše, ne može se reći da činjenica da je protiv podnosioca predstavke izdat nalog za plaćanje sudskih troškova predstavlja krivičnu sankciju. Nalog za plaćanje sudskih troškova predstavlja sastavni deo građanskog postupka u Ujedinjenom Kraljevstvu i njime se naprosto zahteva da strana koja je spor izgubila plati deo troškova postupka strane koja je spor dobila.

Podnosilac predstavke ne spori argument Države da postupak trajnog oduzimanja treba da bude klasifikovan kao „građanski” u domaćem pravu. Međutim, podnosilac ukazuje na činjenicu da su domaći sudovi u poslednje vreme određene stvari počeli da tretiraju na način kao da je reč o „krivičnoj optužbi” (na primer procenu kazne za porez na prihod koja je do tada bila klasifikovana kao građanska), iako određeni razlozi koje pominje Država nisu prisutni. Podnosilac predstavke dalje smatra da bi činjenične okolnosti koje leže u osnovi gore pomenutih presuda u predmetima *AGOSI* i *Air Canada* trebalo razgraničiti od ovog predmeta.

U podnesku podnosioca predstavke se navodi da iako je Država u pravu u svojoj tvrdnji da se rešenje o trajnom oduzimanju može doneti nezavisno od bilo kakvog utvrđivanja elemenata krivičnog dela, sud, bez obzira, mora prilikom odlučivanja o eventualnom izdavanju rešenja o oduzimanju u datim okolnostima da analizira da li je to lice planiralo da u budućnosti koristi ta sredstva za aktivnosti u vezi s prometom opojnih droga.

Podnosilac predstavke takođe osporava stav Države da je rešenje o oduzimanju preventivna a ne kaznena mera. U vezi s tim, podnosilac podseća da je Sud u predmetu *Phillips v. the United Kingdom* (br. 41087/1998 od 5. jula 2001.) zaključio da je rešenje o trajnom oduzimanju bilo deo procesa izricanja kazne, pa samim tim i kaznena norma po svojoj prirodi.

Sud zapaža da krivične optužbe nikada nisu bile podignute protiv podnosioca predstavke niti protiv bilo kog drugog lica u ovom predmetu. Podnosilac predstavke tvrdi da trajno oduzimanje novca zapravo predstavlja tešku krivičnu sankciju, koja je izrečena u odsustvu procesnih garancija koje su mu na raspolaganju u skladu sa članom 6 Konvencije, naročito njegovog prava da bude smatran nevinim dok se njegova krivica ne dokaže u skladu sa zakonom.

Takav stav Sud ne prihvata. Po njegovom mišljenju, rešenje o trajnom oduzimanju jeste bila preventivna mera i ne može se porediti sa krivičnom sankcijom, budući da je njena namera bila da iz opticaja povuče novac za koji se smatralo da je povezan s međunarodnom trgovinom zakonom zabranjenih opojnih droga. Iz toga sledi da postupak koji je doveo do donošenja rešenja nije uključivao „utvrđivanje... krivičnog dela (vidi presudu u predmetu *Raimondo v. Italy* od 22. februara 1994. godine, Series A br. 281-A, str. 20, stav 43; i skorije, *Arcuri and Others v. Italy* (br. 54024/99, odluka o neprihvatljivosti od 5. jula 2001; *Riela v. Italy* (br. 52439/99, odluka o neprihvatljivosti od 4. septembra 2001. godine). Sud dalje primećuje da oslanjanje podnosioca predstavke na gore pomenutu presudu u predmetu *Phillips* ne čini uverljivijim njegov argument o primenjivosti člana 6 u krivičnom smislu na postupak oduzimanja. Sporno rešenje o trajnom oduzimanju u tom predmetu usledilo je iz krivičnog gonjenja podnosioca predstavke, njegovog suđenja i konačne osude u vezi s optužbom za uvoz zabranjenih droga. Ovo nije bio razlog za utvrđivanje drugih ili novih optužbi protiv podnosioca predstavke. Sud je u predmetu *Phillips* zaključio da je rešenje o trajnom oduzimanju analogno s postupkom izricanja kazne (*ibid.* stavovi 34 i 39) i u tom smislu podlegao je primeni člana 6 Konvencije. Kao što je prethodno rečeno, okolnosti ovog predmeta su drugačije.

Sud takođe primećuje da je u presudi u predmetu *Phillips* ovaj Sud pridao značaj činjenici da svrha rešenja o trajnom oduzimanju u tom slučaju nije bila da se podnosilac predstavke osudi ili oslobodi i da donošenje rešenja o trajnom oduzimanju nije imalo bilo kakve implikacije po njegovu kaznenu evidenciju (*ibid.* stav 34). Sud smatra da su ovo takođe relevantni razlozi da zaključi da se član 6 u krivičnom smislu ne odnosi na postupak trajnog oduzimanja imovine u ovom predmetu.

Sud nalazi dodatnu potvrdu za ovaj svoj zaključak u gore pomenutim presudama, u predmetima *Air Canada* i *AGOSI*. Za ishod odlučivanja pitanja primenjivosti u ovom predmetu Sud ne smatra presudnim činjenicu što je u predmetu *Air Canada* kompanija podnosilac predstavke svojim sopstvenim nemarom sebe izložila opasnosti od zaplene jedne od njenih letelica ili što je krivično delo krijumčarenja opojnih droga počinjeno korišćenjem njene letelice ili što su, kao što je slučaj u predmetu *AGOSI*, treće strane krivično gonjene i osuđene za krivična dela u vezi sa trajno oduzetom imovinom. U svojoj presudi u predmetu *Air Canada* Sud nije pridavao značaj ovim razlozima već se odlučio da umesto toga naglasi činjenicu da nikada nije podignuta krivična optužba protiv kompanije podnosioca predstavke i da zakonska odredba na osnovu koje joj je letelica zaplenjena predviđa proces *in rem* u pogledu svakog prevoznog sredstva korišćenog za krijumčarenje (*ibid.* strane 19-20, stav 52). Slično tome, Sud je u presudi u predmetu *AGOSI* smatrao da to što je činjenica da mere koje su posledica nekog dela zbog koga su treća lica krivično gonjena imala negativan

uticaj na imovinska prava kompanije *AGOSI*, „ne može samo po sebi dovesti do zaključka da se, tokom sudskog postupka na koji je uložena žalba, bilo kakva „krivična optužba“, za potrebe člana 6, može smatrati pokrenutom protiv kompanije podnosioca predstavke” (*ibid*, str. 22, stav 65).

Iz toga sledi da je ova pritužba nespojiva *ratione materiae* s odredbama Konvencije, u smislu stava 3 člana 35 Konvencije, i mora se odbaciti, u skladu sa stavom 4 člana 35.

Sud primećuje da su strane dale primedbe u vezi s poštovanjem člana 6. Sud takođe smatra da su ove primedbe primerenije u kontekstu pritužbe podnosioca predstavke, u skladu sa članom 1 Protokola br. 1 i članom 13 Konvencije.

C. Član 1 Protokola br. 1

Podnosilac predstavke smatra da je trajno oduzimanjem novca, što predstavlja kršenje njegovih prava u skladu sa članom 6, došlo do povrede njegovih prava u skladu sa članom 1 Protokola br. 1 Konvencije, koji predviđa:

„Svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Niko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uslovima predviđenim zakonom i opštim načelima međunarodnog prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utiču na pravo Države da primenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima ili da bi obezbedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni.”

Država navodi da je mešanje u imovinska prava podnosioca predstavke predviđeno zakonom, da se time teži legitimnom cilju i da je postignuta prava ravnoteža između opšteg interesa i interesa podnosioca predstavke. U vezi s drugom tvrdnjom, Država zapaža da je podnosilac predstavke mogao da ospori rešenje o trajnom oduzimanju u akuzatorskom postupku, najpre pred Osnovnim sudom u Portsmutu a zatim i pred Porotnim sudom. Po mišljenju Države, ne može doći do kršenja pretpostavke nevinosti primenom standarda dokaza koji se zasniva na većoj verovatnoći, naročito zbog toga što je takav test fleksibilan i može se prilagoditi okolnostima datog slučaja – čak do te mere da zahteva uverljive dokaze pre nego što dokaže stvari na osnovu veće verovatnoće. Drugo, sudska praksa Suda jasno ukazuje da je dozvoljeno smatrati krivične optužbe dokazanim, primenom pretpostavki činjenica ili pravne norme, pod uslovom da se te pretpostavke drže u razumnim okvirima. Shodno tome, po mišljenju Države, podjednako mora biti prihvatljivo napustiti krivični standard dokazivanja primenom fleksibilnog standarda dokazivanja zasnovanog na većoj verovatnoći, naravno u razumnim okvirima, kao što je to slučaj i u ovom predmetu, čak možda i više imajući u vidu činjenicu da je dati postupak građansko-pravne prirode. U vezi s drugim, Država naglašava da je primena pomenutog standarda u potpunosti dosledna, s potrebom da se vodi borba protiv trgovine opojnim drogama, da se spreči ostvarivanje zarade u novcu od trgovine opojnim drogama i da se taj novac ne koristi u cilju dalje trgovine opojnim drogama.

Podnosilac predstavke smatra da se trajno oduzimanje novca nevinoj strani ne može opravdati bez krivičnih garancija u pogledu tereta dokazivanja i standarda dokaza i uz pomoć dokaza koji bi u krivičnom postupku bili neprihvatljivi. Podnosilac predstavke tvrdi da je namera Zakona iz 1994. godine takva da dovodi do faktičkog prebacivanja tereta dokazivanja, što predstavlja kršenje stava 2 člana 6. Budući da se radi o građansko-pravnom postupku, ne mora se pozivati na neposredne dokaze u vezi s korišćenjem novca već se može osloniti na indirektno dokaze i zahtevati od nekog lica da objasni njegovo poreklo i kako je on stečen.

Sud primećuje da Država ne spori da je zaplena i trajno oduzimanje novca podnosioca predstavke predstavljalo mešanje u neometano uživanje njegove imovine. Sud dalje podseća na svoju ustanovljenu sudsku praksu o strukturi člana 1 Protokola br. 1 i načinu na koji bi trebalo primenjivati tri pravila koja su sadržana u toj odredbi (vidi gore pomenutu presudu u predmetu *AGOSI* (str. 17, stav 48) i presudu u predmetu *Air Canada* (str. 15, stavovi 29-30)). Iako primećuje da je podnosilac predstavke trajno lišen svog novca sprovođenjem rešenja o trajnom oduzimanju, ipak smatra da sporno mešanje treba da bude razmotreno s tačke gledišta prava Države „da primenjuje takve zakone koje smatra potrebnim da bi regulisala korišćenje imovine u skladu s opštim interesima”, takozvano „treće pravilo” (vidi gore pomenutu presudu u predmetu *AGOSI* (str. 15, stav 51 *et seq.*; i u pogledu neodređene mere trajnog oduzimanja u gore pomenutoj odluci u predmetu *Riela*).

U vezi s pitanjem da li je mešanje u imovinska prava podnosioca predstavke bilo u skladu sa zahtevima člana 1 Protokola br. 1, Sud primećuje da je to trajno oduzimanje izvršeno u skladu sa i prema odredbama relevantnih članova Zakona iz 1994. godine. Dakle, mešanje je bilo u skladu s domaćim pravom tužene Države. Podnosilac predstavke ovo nije osporavao.

Podnosilac predstavke takođe nije osporavao razloge javnog interesa koji su doveli do izdavanja naloga za oduzimanje. Sud smatra, uzimajući u obzir nameru Zakona iz 1994. godine, da nema sumnje da je zaplena i konačno oduzimanje novca podnosioca predstavke u skladu s opštim interesom u borbi protiv međunarodne trgovine opojnim drogama.

Sud će dalje razmotriti da li je postojala neophodna srazmera između sredstava koje su koristili organi vlasti kako bi obezbedili opšti interes zajednice u iskorenjivanju trgovine opojnim drogama i zaštite osnovnih prava podnosioca predstavke na neometano uživanje svoje imovine. Prilikom procene toga da li je postignuta odgovarajuća ravnoteža između tih interesa, Sud primećuje da se mora uzeti u obzir široko polje slobodne procene koje tužena Država uživa prilikom formulisanja i primene mera politike u ovoj oblasti. Sud je i te kako svestan problema s kojima se Visoke strane ugovornice suočavaju kada ulažu napore u borbi protiv štete koju njihovim društvima nanosi opojna droga koja dolazi iz inostranstva i shvata da primena oštih mera protiv lica umešanih u nezakonitu trgovinu opojnim drogama, uključujući tu i one koji drogu prenose, predstavlja opravdani odgovor na ovu pošast (vidi predmet *D. v. the United Kingdom* od 2. maja 1997. godine, *Reports of Judgments and Decisions 1997-III*, strane 791-792, stav 46).

Sud primećuje da su ovlašćenja carinskih organa ograničena uslovima koje predviđa Zakon iz 1994. godine. Oni nisu imali potpunu slobodu da podnosiocu predstavke zaplene i trajno oduzmu novac. Vršenje njihovih ovlašćenja podlegalo je sudskom nadzoru, naročito obaveza da uvere Osnovni sud u osnovanost njihovog mišljenja da je taj novac bio povezan s nezakonitom trgovinom opojnim drogama. Pri tom, podnosilac predstavke je imao mogućnost da se održi ponovna rasprava po njegovoj žalbi podnetoj Porotnom sudu.

Podnosilac predstavke osporava pravičnost ovog postupka budući da je na njemu, a ne na carinskim organima, sve vreme bio teret dokazivanja. Što se ovog argumenta tiče, Sud podseća da u krivičnom postupku protiv okrivljenog nije nespojivo sa zahtevima pravičnog suđenja da se teret dokazivanja prebaci na odbranu (vidi u vezi sa zaključcima koji su izvučeni iz ćutanja optuženog, *Condron v. the United Kingdom*, (br. 35718/97, stav 56, ECHR 2000-IX); niti je pravičnost suđenja dovedena u pitanja time što se tužilaštvo oslanjalo na pretpostavke činjenica ili pravne norme koji idu na štetu optuženom, pod uslovom da su te pretpostavke u razumnim granicama koje u obzir uzimaju značaj onoga što je u pitanju i zalažu se za prava odbrane (vidi presudu u predmetu *Salabiaku v. France* od 7. oktobra 1988. godine, Series A, br. 141-A, str. 16, stav 28 *in fine*; presudu u predmetu *Pham Hoang v. France* od 25. septembra 1992. godine, Series A br. 243, str. 21, stav 33). Ovi uslovi moraju *a fortiori* da se primenjuju na postupak trajnog oduzimanja u ovom predmetu, postupak koji nije obuhvatao utvrđivanje „krivičnih optužbi” protiv podnosioca predstavke.

Treba istaći da su carinski organi morali da daju argumente za trajno oduzimanje novca podnosiocu predstavke. Oni su se u tu svrhu oslanjali na veštačenja i posredne dokaze. Podnosilac predstavke je, uz pomoć advokata, bio u mogućnosti da ospori pouzdanost ovih dokaza prilikom usmenih rasprava pred Osnovnim sudom u Portsmutu, a zatim i pred Porotnim sudom. Podnosilac predstavke ni u jednoj fazi nije bio suočen s pretpostavkama činjenica ili pravne norme koje se nisu mogle pobiti. Na podnosiocu predstavke je bilo da pruži dokaze u vidu dokumenata i usmenih svedočenja, kako bi uverio domaće sudove u legitimnost njegove posete Španiji, u istinitost razloga zbog kojih je tako veliku sumu novca iznosio iz zemlje u prtljažniku automobila kao i u poreklo tog novca. Sud se uverio da su domaći sudovi odvagali dokaze koji su im pruženi, pažljivo ih procenili i rešenje o trajnom oduzimanju doneli na osnovu tih dokaza. Domaći sudovi nisu pribegli tome da se automatski pozovu na pretpostavke koje su stvorene relevantnim odredbama Zakona iz 1994. godine i nisu ih primenjivali na način koji bi bio nespojiv s uslovima potrebnim za sprovođenje pravičnog postupka pred sudom. Domaći sudovi nisu prihvatili objašnjenja podnosioca predstavke. Nije na Sudu da poriče taj zaključak.

Uzimajući u obzir ove razloge, Sud smatra da način na koji je novac podnosioca predstavke trajno oduzet ne predstavlja nesrazmerno mešanje u njegovo pravo na neometano uživanje imovine, niti, imajući u vidu široko polje slobodne procene koje tužena Država ima u ovoj oblasti, da nije postignuta valjana ravnoteža između poštovanja njegovih prava u skladu sa članom 1 Protokola br. 1 i opšteg interesa zajednice.

Iz toga sledi da je ova pritužba očigledno neosnovana i da mora biti odbačena u skladu sa stavovima 3 i 4 člana 35 stavovi Konvencije.

D. Član 13 Konvencije

Podnosilac predstavke se dalje žalio da mu je uskraćen delotvorni pravni lek, što predstavlja kršenje člana 13 Konvencije, koji predviđa sledeće:

„Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj Konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira na to da li su povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”

Država tvrdi da je podnosilac predstavke bio u mogućnosti da ospori zaplenu svog novca pred domaćim sudovima. Da je u tome uspeo, sudovi bi imali ovlašćenja da nalože da se njegov novac oslobodi i da mu se isplati zajedno s prispelom kamatom.

Sud je već primetio da su postupci vođeni pred Osnovnim sudom u Portsmutu i pred Porotnim sudom dali podnosiocu predstavke dovoljno mogućnosti da ospori dokaze iznete protiv njega i da ospori donošenje rešenja o trajnom oduzimanju. Sud smatra da je način na koji su ovi postupci vođeni garantovao podnosiocu predstavke delotvoran pravni lek u pogledu njegove pritužbe u skladu sa članom 1 Protokola br. 1.

Iz toga dakle proizilazi da je ova pritužba očigledno neosnovana i da se mora odbaciti, u skladu sa stavovima 3 i 4 člana 35 Konvencije.

IZ TIH RAZLOGA, SUD VEĆINOM GLASOVA

Proglašava predstavku neprihvatljivom.

Vinsent BERGER
Sekretar

Džordž RES
Predsednik